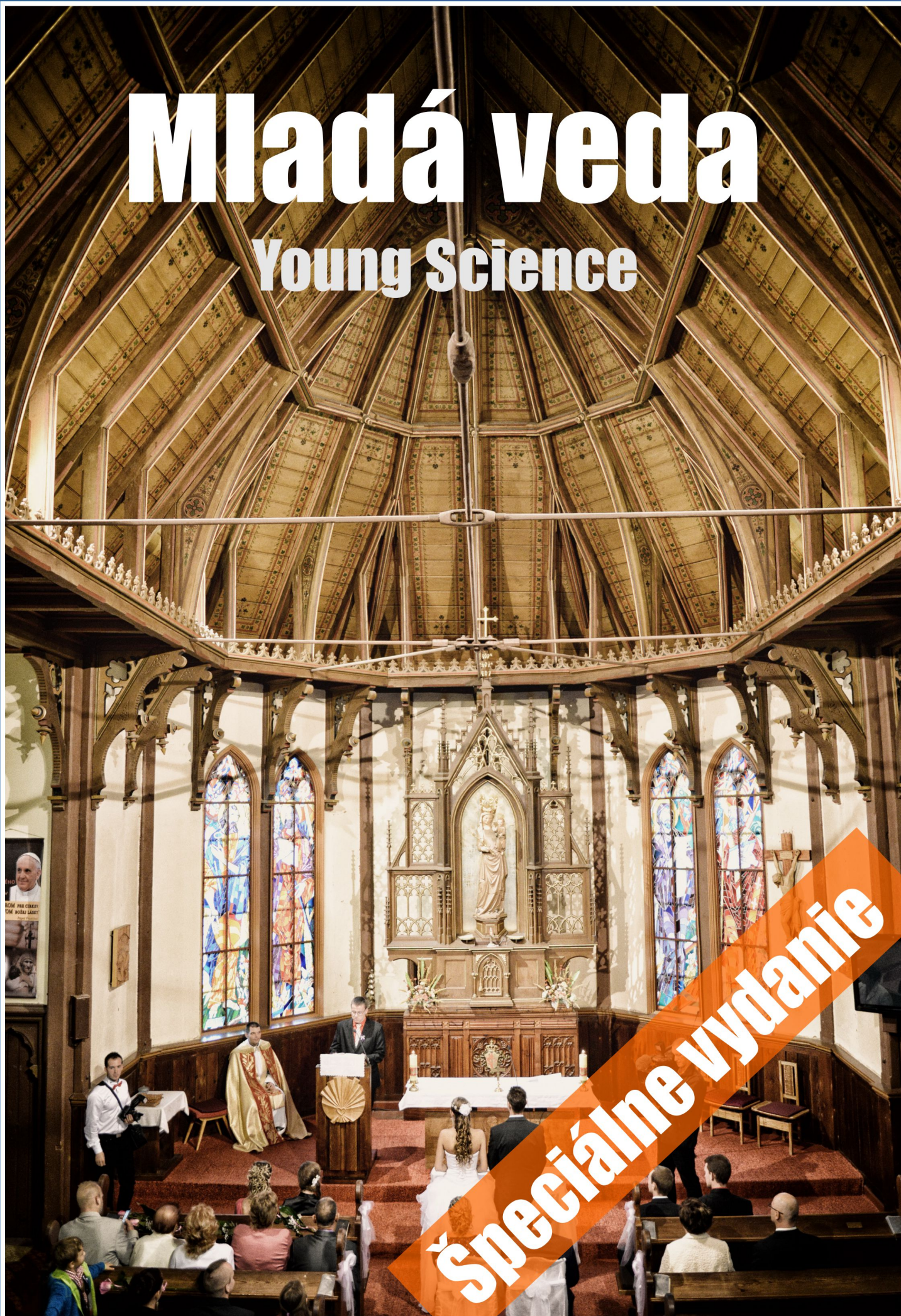

Mladá veda

Young Science

Špeciálne vydanie

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

August 2017 (číslo 3)

Ročník piaty

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Starý Smokovec, 2015. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

REDAKCIA

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

Mgr. Martin Hajduk (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

VÝVOJ VYUŽÍVÁNÍ DOTACÍ VYBRANÝMI OBCEMI JIHOČESKÉHO KRAJE V LETECH 2009 - 2015

DEVELOPMENT OF THE USE OF REGIONAL GRANTS BY SELECTED
MUNICIPALITIES OF THE SOUTH BOHEMIAN REGION BETWEEN 2009 – 2015

Markéta Popílková¹

Autorka působí jako akademický pracovník – asistent na katedře ekonomiky VŠTE České Budějovice. Ve svém výzkumu se věnuje financování měst a obcí a dále zavádění mezinárodních standardů účetního výkaznictví do účetního systému České republiky.

The author works as an academic staff - assistant at the Department of Economics VŠTE Czech Budejovice. In his research focuses on the financing of cities and municipalities and further implementation of international financial reporting standards in the accounting system of the Czech Republic

Abstract

The task of all self-governing territorial units in their own sphere of responsibility is to take care of the development of the administered territory and ensure the needs of the citizens of the given territory. The important source of revenue for municipal budgets is the various types of grants and transfers. At the present, however, there are significant differences in the proportion of municipal income which include these grants in the budgets of individual territorial self-governing units. The author is occupied of research, which serve to clarify the regional grants programs for municipalities, identifying the transaction costs associated with these programs, and proposing a higher use of programs by small municipalities. The article is an introduction to research. The author, on the example of the development of grants from selected municipalities of the South Bohemian Region, assessed the year-on-year development of grants their share of total income municipality and in the distribution of investment and non-investment grants and grants from the regions and other sources. The long-term minimum share of grants in municipal budgets is particularly pronounced for very small municipalities, the largest share of total revenues include grants for medium-sized municipalities. In general, we can observe a very low share of subsidies from the South Bohemian region, especially investment grants, where they should be the main source of financing for investment actions primarily for small municipalities.

Key words: grants, municipalities of the South Bohemian Region, municipal budgets

¹ Adresa pracoviště: Ing. Markéta Popílková, Katedra ekonomiky, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, Okružní 10, České Budějovice 370 01
E-mail: popilkova@mail.vstecb.cz

Abstrakt

Úkolem všech územně samosprávných celků v samostatné působnosti je pečovat o rozvoj spravovaného území a zajištění potřeb občanů daného území. Významným zdrojem příjmů obecních rozpočtů jsou různé typy dotací. V současné době však existují značné rozdíly v tom, jaký podíl obecních příjmů představují dotace v rozpočtech jednotlivých územně samosprávných celků. Autorka se zabývá výzkumem, který má sloužit k zpřehlednění vyhlášených krajských dotačních programů pro obce, určení transakčních nákladů souvisejících s těmito programy a k návrhu vyššího využití programů malými obcemi. Článek je úvodem k výzkumu. Autorka na příkladu vývoje dotací vybraných obcí Jihočeského kraje posoudila meziroční vývoj čerpání dotací, jejich podíl na příjmech obcí celkem a v rozdělení na investiční a neinvestiční dotace a dotace z krajů a jiných zdrojů. Dlouhodobě minimální podíl dotací v rozpočtech obcí je výrazný především u velmi malých obcí, největší podíl z celkových příjmů představují dotace středně velkých obcí. Obecně můžeme pozorovat velmi nízký podíl dotací od Jihočeského kraje a to hlavně investičních dotací, které by měly především pro malé obce být hlavním zdrojem financování investičních akcí.

Klíčová slova: dotace, obce Jihočeského kraje, obecní rozpočet

Dotační možnosti obcí

Dotace, které mohou obce získat z různých úrovní veřejných rozpočtů, představují po daňových příjmech druhý nejvýznamnější zdroj financování aktivit obcí. Dotace jsou většinou poskytovány z rozpočtu vyšší vládní úrovně nižším úrovním. Problematické dotací, transferů a dotačních možností obcí se věnuje v rámci České republiky a ve světě množství autorů. Články a vědecké výzkumy jsou zaměřeny především na možnosti státních transferů a dotací a na analýzu jejich vlivu na hospodaření obcí (z novějších prací např. Ďujičová 2017, Kruntorádová 2012), popřípadě na způsob přerozdělování mezi státním rozpočtem a rozpočty nižších vládních úrovní (viz např. Foremí 2015, Doamekpor 2015, Pevcin 2014). Rozsáhlému výzkumu energetických dotací v souvislosti s transakčními náklady se věnovala také Valentová (viz např. Valentová a Knápek, 2011). Téma dotací vyšších územních celků nižším územním celkům na regionální úrovni je českými autory poněkud opomíjeno. Důvodem může být menší objem poskytovaných peněžních prostředků ve srovnání s ostatními typy dotací a transferů. Např. v roce 2015 obce obdržely transfery z různých úrovní veřejných rozpočtů ve výši 68,1 miliard korun, přičemž objem krajských dotací obcí z toho činil 3,8 miliard. Nejvyšší objem krajských dotací v přepočtu na obyvatele byl poskytnut Jihočeským krajem. (Kameníčková, 2016).

Pro obce však podle mínění autorky představují krajské dotace vhodnější a jednodušší možnost financování vzhledem k tomu, že administrativní náročnost žádostí a správy dotace je nižší, než je tomu v případě využívání dotačních programů EU nebo dotací od státu. Hlavními důvody nevyužívání evropských dotací obcemi jsou například podle Valentové (Valentová a Knápek, 2011): administrativní náročnost zpracování žádosti i správa projektu, časté změny pravidel, způsob financování, nutnost přijetí specializované firmy pro zpracování.

Krajské dotační programy

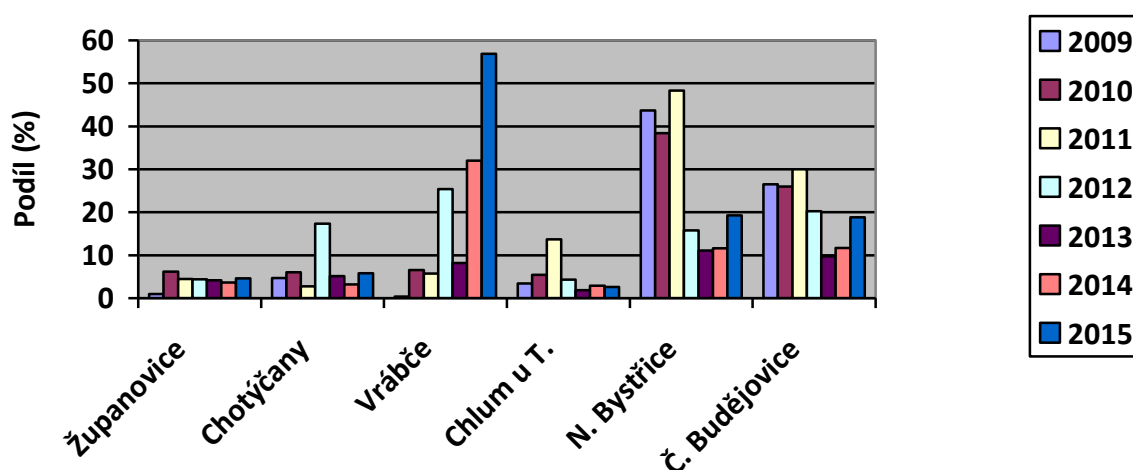
Základním právním rámcem určujícím pravidla poskytování krajských dotací v České republice je zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně je legislativně zakotveno poskytování dotací územně samosprávnými celky. Novelou z 1. 6. 2015 byly nově definovány tři druhy dotací: programové dotace, individuální dotace a dotace poskytované na základě zákona. Programové dotace (viz § 10c zákona), představují největší objem poskytnutých prostředků a jsou to účelové dotace, u kterých je poskytovatel povinen zveřejnit záměr programu. V Jihočeském kraji se jedná o dotační programy Jihočeského kraje, které jsou vyhlašovány každý rok, jde cca o 60 druhů programů, každý se dále skládá ještě z několika opatření. Oblasti: Infrastruktura (dopravní, vodohospodářská, energetická, komunikační a informační), Cestovní ruch, kultura a vnější vztahy, Podpora a rozvoj podnikání, konkurenceschopnost, technické vzdělávání, Zemědělství, lesnictví, rybářství a rozvoj venkova, Sociální oblast a zdravotnictví, Ochrana životního prostředí, Školství, vzdělávání, věda a sport. Celková částka všech dotací se každoročně zvyšuje, pro rok 2016 je schválena částka 190 milionů Kč. Jsou určeny pro obce a neziskové organizace, z toho pro obce je určena přibližně polovina těchto dotačních programů. Jednotlivé programy se meziročně příliš nemění, ale podle předběžných průzkumů autorky, jsou obcemi využívány minimálně. Individuální dotace jsou dotace, které mohou být poskytnuty libovolnému žadateli, předpokládá se, že půjde o příspěvky na různé kulturní a sociální akce, popřípadě řešení různých mimořádných situací.

Kraje nevedou souhrnné, uceleně zpracované informace o poskytovaných dotacích dle různých příjemců a účelu. Proto bylo potřeba pro získání dat využít jako základní zdroj webové stránky měst. Zde je možné získat z přehledu hospodaření obcí v jednotlivých letech, popřípadě ze závěrečných účtů, informace o příjmech městských rozpočtů. Dalším zdrojem jsou informační systémy ministerstva financí – Monitor a do roku 2009 ARIS (automatizovaný rozpočtový informační systém), které jsou dostupné na internetových stránkách tohoto ministerstva. V tomto článku je pro ilustraci vývoje dotací uveden vývoj čerpání dotací a jejich podílu ve vybraných obcích Jihočeského kraje. Při výběru byla posuzována velikost obce podle počtu obyvatel. Byla vybrána vždy jedna obec z kategorie velmi malých obcí s počtem obyvatel 1 - 199 (obec Županovice), malých obcí s počtem obyvatel 200 – 999 (obec Chotýčany), středně velkých obcí s počtem obyvatel 1000 – 1999 (Vrábče) a s počtem obyvatel 2000 – 4 999 (městys Chlum u Třeboně) a dále pro porovnání město České Budějovice, které je statutárním městem, s počtem obyvatel 93 470 (údaj k 1.1.2017 zdroj Český statistický úřad). Je největším městem Jihočeského kraje a je jeho hospodářským, správním a kulturním centrem.

Ve vybraných městech byly sledovány v letech 2009 – 2015 tyto údaje: příjmy celkem, dotace celkem, z toho krajské dotace, investiční dotace celkem a z toho krajské dotace, neinvestiční dotace a z toho krajské dotace. Ze získaných dat byly pro posouzení závislosti rozpočtů na jednotlivých typech dotací vypočteny u jednotlivých obcí následující ukazatele (v %): Podíl celkových dotací z celkových příjmů, podíl krajských dotací z celkových přijatých dotací, podíl krajských dotací z celkových příjmů, podíl krajských dotací neinvestičních na

neinvestičních dotací celkem, podíl neinvestičních dotací krajů na dotacích od krajů celkem, podíl krajských dotací investičních na investičních dotacích celkem. Z těchto ukazatelů byly vybrány ty, které jsou relevantní pro účel článku a graficky znázorněny.

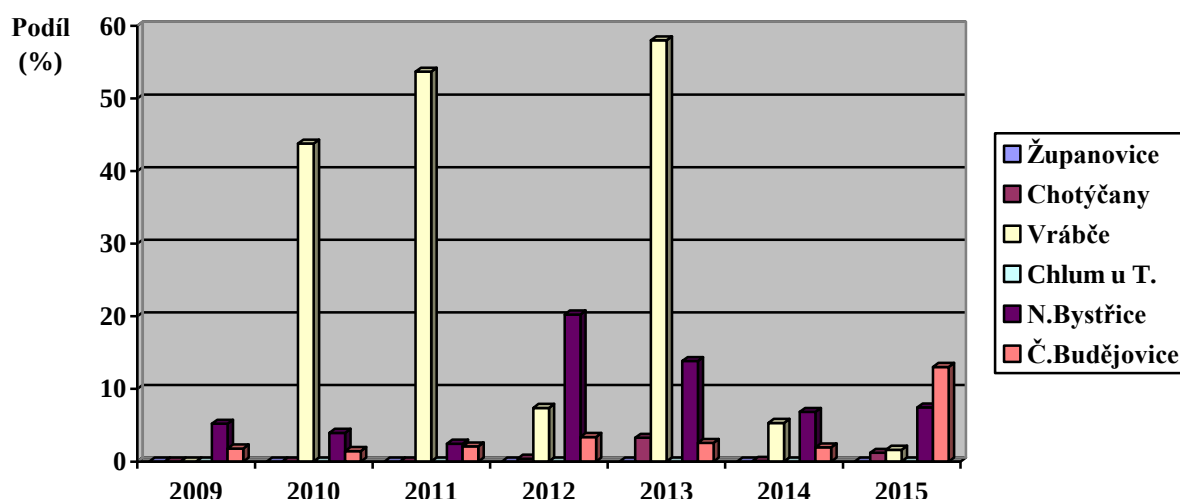
První graf č. znázorňuje vývoj procentuální podílu celkových dotací na celkových příjmech jednotlivých vybraných obcí v letech 2009 - 2015. V grafu jsou obce seřazeny podle velikosti od nejmenší (Županovice) po největší (České Budějovice) a čerpání v jednotlivých letech barevně rozlišeno.

Graf 1 – Vývoj procentuálního podílu dotací na celkových příjmech vybraných obcí
Zdroj: Vlastní zpracování

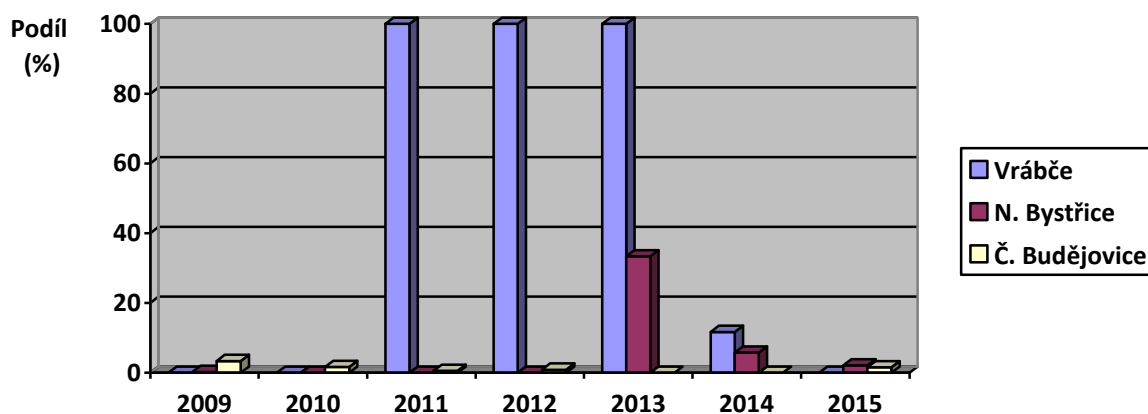
Z tohoto grafu je zřejmé, že podíl dotací nepředstavuje rovnoměrné nebo pravidelné částky, ale každoročně se mění nezávisle na velikosti obce nebo časovém období. V grafu jsou uvedeny pouze jednotlivé obce zastupující různé velikostní kategorie, ale podobné rozdíly mezi obcemi jsou i v rámci jednotlivých velikostních kategorií. Přes výrazné rozdíly je i z tohoto grafu patrný výrazně nižší podíl využívaných dotací (do 10 %) u velmi malých obcí (Županovice, Chotýčany) ve srovnání s většími obcemi, kde se podíl dotací pohybuje v rámci celorepublikového průměru (mezi 20 – 50%).

Ještě výraznější rozdíly vznikají při čerpání krajských dotací, jak vyplývá z grafu č. 2, ve kterém je porovnáván procentuální podíl krajských dotací na celkových dotacích jednotlivých obcí ve sledovaném období. Z tohoto porovnání jednoznačně vyplývá minimální nebo nulový podíl krajských dotací v rozpočtech sledovaných malých obcí (Županovice, Chotýčany), ale také ve středně velké obci Chlum u Třeboně. Výjimku tvoří obec Vrábče s počtem obyvatel 741, která ve sledovaném období čerpá dlouhodobě dotaci z krajských dotačních programů. Je zajímavé, že velmi nízké hodnoty poměru krajských dotací k celkovým příjmům vykazuje i statutární město České Budějovice. Přestože celkové dotace v tomto městě představují 20 – 30 % celkových příjmů, krajské dotace s výjimkou roku 2015 jsou v rámci těchto dotací zastoupeny pouze necelými 5%.

Graf 2 – Vývoj procentuálního podílu krajských dotací na celkových dotacích vybraných obcí
Zdroj: Vlastní zpracování

Posledním zjišťovaným parametrem byl v rámci čerpaných dotací poměr mezi dotacemi na financování investičních akcí a neinvestičními dotacemi v rámci krajských dotací. Dle Kameníčkové (2016) v letech 2013 – 2015 nečerpala investiční dotace obecně jedna čtvrtina velmi malých obcí. Vzhledem k předchozím výsledkům analýzy budou předmětem porovnání pouze obce, které ve sledovaném období čerpaly krajské dotace. Obce, které nejsou uvedeny, krajské dotace v uvedeném období nečerpaly. Procentuální poměr krajských investičních dotací k celkovým dotacím od kraje je uveden v grafu č. 3. Z uvedených dat jasně vyplývá (s výjimkou jedné konkrétní akce v obci Vrábče), že zkoumané obce krajské dotace používají převážně k financování neinvestičních akcí.

Graf 3 – Procentuální podíl investičních dotací z celkových dotací poskytnutých Jihočeským krajem vybraným obcím
Zdroj: Vlastní zpracování

Závěr

Cílem článku bylo posouzení čerpání dotací ve vybraných obcích Jihočeského kraje v letech 2009 – 2015. Zjištěná data potvrdila, že v čerpání dotací obecně existují mezi obcemi výrazné rozdíly, které nejsou závislé na velikosti obcí, ale mohou souviset především s administrativní

nárocností žádosti a správy dotace. I přesto byl u zkoumaných vybraných obcí potvrzen předpoklad, že krajské dotace čerpají především středně velké a velké obce. U velmi malých obcí je čerpání celkových dotací minimální, představují méně než 10% příjmů obecních rozpočtů, navíc tyto obce vůbec nevyužívají krajské dotace. I obce, které krajské dotace čerpají, je využívají především k financování neinvestičních výdajů, investiční akce jsou financovány minimálně. Pro zjištění důvodů nečerpání dotací a přesnější posouzení čerpání krajských dotací v čase bude potřeba provést analýzu využívání dotací v jednotlivých obcích Jihočeského kraje ve větším vzorku obcí v členění podle velikosti a podle regionu. Tuto analýzu bude nutné doplnit následným dotazníkovým šetřením ke zjištění důvodů nečerpání dotací a určením výše transakčních nákladů spojených s krajskými dotacemi.

Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda: Ing. Ladislav Šolc, Ph.D.

Použitá literatura

1. ARROW, K. J., 1969. The Organization of Economic Activity: Issues Pertinent to the Choice of Market versus Non-market Allocation. In: *US Joint Economic Committee. The Analysis and Evaluation of Public Expenditures. The PPB-system*, 1, pp. 59 – 73.
2. DUJIČOVÁ, M. a M. SOCHOROVÁ, 2017. The Rate of Relative Dependence of the Municipal Budgets in the Years 2010-2014 in Trnava Region, In: *International Journal of Public Administration, Management and Economic Development*, vol. 2, no. 1, pp. 40-48. ISSN 2533-4077.
3. DOAMEKPOR, F.K. a J. BECKETT, 2015. Federal Economic Development Transfers to State and Local Governments, In: *Economic Development Quarterly*, Vol 29, Issue 1, pp. 49 – 64.
4. FOREMNY, D., JOFRE-MONSENY, J. a A. SOLE-OLLE, 2015. 'Hold that Ghost': Using Notches to Identify Manipulation of Population-Based Grants (December 14, 2015). IEB Working Paper N. 2015/39.
5. KAMENÍČKOVÁ, V., 2016. Vybrané ukazatel hospodaření krajů, In: *Obce a finance* 4/2016.
6. KRUNTORÁDOVÁ, I., 2012. *Problematické aspekty financování měst a obcí České republiky*. Praha, 2012. *Diplomová práce* (Mgr.) Univerzita Karlova.
7. OCHRANA, F., 2006. *Programové financování a hodnocení veřejných výdajů (teorie a metodika hodnocení veřejných výdajů a veřejných služeb v systému programové alokace zdrojů)*. 1. vydání. Praha: Ekopress, 2006.
8. PAVEL, J., 2014. Transakční náklady veřejných výdajových programů. In: *Ekonomický časopis*, 62, 2014, č. 4, pp. 411- 424.
9. PEVCIN, P., 2014. Expenditure Effects of Intergovernmental Transfers—the Case of Slovenia. In: *International Public Administration Review*, 9(4).
10. SRHOLEC, M., 2016. *Metodika hodnocení hospodárnosti účelové podpory pro aplikovaný výzkum a vývoj ve firmách*, Projekt TD020249, Program OMEGA, Technologická agentura České republiky.
11. VALENTOVÁ, M. a J. KNÁPEK, 2011. Economic Barriers Slowing Down Development of Intentionally Planted Biomass for Energy Purposes - a Lessons Learnt in the Czech Republic. In: *Proceedings of the 6th International Scientific Symposium on Electrical Power Engineering*. Košice: Technická univerzita v Košiciach, 2011, p. 135-138. ISBN 978-80-553-0724-4.